КӨҤҮЛ ҮЛЭ БЫРААҺЫННЬЫГЫНАН!

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 46 (8651). 1988 сыл. Муус устар 16 күнэ. СУБУОТА. Сыаната 3 харчы.

Улуу бачыым эстафетатыгар

Одьулуун олохтоохторо Москва куорат үлэһит коллективтара улуу сирдьит В. И. Ленин төрөөбүтэ 118 сылыгар аналлаах коммунистическай субуотунньугу ыытарга ыҥырыыларын истиҥник өйүүллэр.

Бүгүн коммунистическай субуотунньукка бөһүөлэк олохтоохторо, этэргэ дылы, оҕонньордуун-оҕолуун тахсыстылар. Оҕолорбут куул тэбэһиннигэр, мас саһааннааһыныгар үлэлииэхтэрэ. Кырдьаҕастарбыт бүтэй тутуутугар, атыттар деловой маһы соҕотуопкалааһыныгар, бөһүөлэк иһинээҕи муостаны оҥоруууга, бөһүөлэги тупсаран оҥорууга аналлаах палисадник маһын бэлэмнээһиҥҥэ, о. д. а. үлэлэргэ ананнылар.

Субуотунньуктан барыта 1475 солк. үлэни толоруохпут диэн былааннаахпыт.

Д. ПЕТРОВ,
сельсовет исполкомун председателэ.

x x x

Көҥүл үлэ бырааһынньыгар Болугур нэһилиэгиттэн 588 киһи кыттар. Үрүҥ илгэни дэлэтээччилэр бүтүн бөһүөлэлэрин миэстэлэригэр үлэ үрдүк оҥорумтуутун көрдөрүөхтэрэ, санитарнай ыраастыырдыы үлэлэри ыытыахтара. Туруу үлэһиттэрбит Мындаҕаайыттан 20 км сиргэ тутуулаан Булгунньах диэн сайылык тутуутугар, оттук маһы соҕотуопкалааһыныгар үлэлиэхтэрэ. Оттон оскуола үөрэнээччилэрэ тара кууллары тэбиэхтэрэ, снэмэ бурдугу ыраастыахтара.

Бу үлэҕэ отделениеҕа баар сүрүн техника эмиэ тардыллыаҕа. Коммунистическай субуотунньук кыттыылаахтара 1421 солк. үлэни толоруохтара.

М. АБРАМОВА,
сельсовет исполкомун секретара.

x x x

Биллэрин курдук, Болтоҕо Культуратын дьиэтэ умайан, дьон культурнай сынньалаҥын тэрийиигэ улахан ыарахан үөскээтэ. Онуоха нэһилиэнньэ бэйэтин күүһүнэн саҥа кулууппу туттарга быһаарыммыта. Бу коммунистическай субуотунньугу киниэхэ аныырга сүбэлэспиппит. Барыта 10 трактор, 180 рабочай, 100 үөрэнээччи субуотунньукка кыттанная, сүрүн болҕомто кулууп тутуутугар иһаан деловой маһы таһыыга уурулуоҕа. Сороҕтор саһааҥ соҕотуопкалааһыныгар, мас кэрдиитигэр үлэлиэхтэрэ.

Коммунистическай субуотунньук көхтөөхтүк ыытылларыгар эрэнэбит.

А. СЛЕПЦОВ,
сельсовет исполкомун председателэ.

Карл Маркс аатынан совхоз Г. М. Павлов салайааччылаах үс киһилээх кормоцеҕын коллектива үс фермаҕа күннэ 9 тонна эбии аһылыгы бэлэмниир. Манна механизатор В. Н. Гоголев күнүнэ «Эрчим», Кууда Күөл уонна Төҥүрөстөөх фермаларын эбии аһылыгынан хааччыйар.

— Кыһыҥҥы бириэмэҕэ дулҕа кырбатар агрегат суох буолан тохтуу сырыттыбыт. Совхоз салалтата бу күннэргэ агрегат булуон наада,— диир Василий Николаевич.

Кормоцехха саҥа үкиилтээх К-500 паарынан урдэрэр оһоҕу үлэлэтиини кочегар комсомолец Савелий Дьячковскай үчүгэйдик баһылаата.

Кормоцех коллектива Субуруускай аатынан совхоз кормоцеҕын коллективын ыҥырыытын бастаҥынан ойообута.

Снимоктарга: кочегар Савелий Дьячковскай уонна механизатор Василий Гоголев.

П. Оконешников фотота.

Ыччат-комсомольскай фермаларга

Оройуон ыччат-комсомольскай фермаларын иккис аҕдыларыгар Ленинскэй комсомол 70 сылын көрсө ыытыллар социалистическай куоталаһыы I кварталлааҕы түмүгэ таҕыста.

Оройуон үрдүнэн 16 ыччат-комсомольскай коллектив общественнай сүөһүнү көрүүгэ үлэлиир. Кинилэртэн 6 коллектив былааннын толорон иһэр. Куоталаһыыга фуражнай ынах ахсытта былааннаах 322 кг оннугар 339 кг үүтү ыан «Мындаҕаайы» совхоз Кыстык Кугда I ферма коллектива (старшай В. Дьяконов, групкомсорг А. Кожурова) кииниги иһэр. Иккис миэстэҕэ 205 кг былааннааҕына 296 кг ыан Эрилик Эристиин аатынан совхоз Чакырдааҕы отделениетын «Дьулуур» ферматын коллектива (старшай М. Ефремова, групкомсорг Е. Борисова) тахсыста. 234 кг оннугар 304 кг ыан «Мугудай» совхоз Төлөй Дириҥиниэҕин отделениетын «Торут» ферматын коллектива (старшай Ф. Максимов, групкомсорг С. Синцева) үһүс буолла.

Кыстык алта ыйыгар 7 ыччат-комсомольскай коллектив эбэһээтэлистибэлэрин аҥара толордо. Кыстык Кугда I коллектива былаанын 139 бырыһыан толорон манна да эрилиэхтин бастаан иһэр. 119 бырыһыан толорбут Кыстык Кугда II коллектива иккис буолла. Үһүс миэстэни Төлөй Дириҥинэҕин «Чэчир» коллектива (старшай А. Синцева, групкомсорг О. Коркина) ылла. Кинилэр сорудахтарын 114 бырыһыан толордулар.

Сылл үс ыйын түмүгүнэн «Мындаҕаайы» совхоз «Илгэ», Карл Маркс аатынан совхоз «Аартык» уонна «Эрчим», Субуруускай аатынан совхоз «Искра», «Чурапчы» совхоз «Молодежнай» фермалар коллективтара хаалан иһэллэр. Кварталлааҕы сорудахтарын Карл Маркс аатынан совхоз «Аартык» 64, «Эрчим» 57 эрэ бырыһыан толордулар. Үлэ көрдөрүүлэрэ бу ыччат-комсомольскай коллективтарга тоҕо мөлтөҕүй?

А. Парфенов старшайдаах «Аартык» коллективыгар орто осеуоланы былырыын бүтэрбит 7 оҕо үлэлиир. Биллэн турар, бу уустук кыстыкка ыарырҕаталлара үгүс. Хотонноорун механизациятын туруга быстар мөлтөх, үлэлиир, олорор усулуобуйалара көрдө бүлгэ ыраахынан эппиэттээбэт.

Оттон «Эрчимҥэ» кормоцех эбии аһылыгынан ситэтэ суох хааччыйар. Оҥорбут бородуукусуйатын оҕолор 50-тан тахса метрдээх сиртэн илиилэринэн таһаан сүөһүлэргэ үллэрэллэр. Бу, ордук кыһыҥҥы тымныы ыйдарга, кыргыттарга олус ыарахан.

Үлэһит илиин тиийбэтинэн маныыксыттар үксүн өребүлэ суох үлэлииллэр. Бадарааты киллэриллибэтэ. Үлэ бастыҥ технологиятын туһаныы, режими булгуччулаахтык тутуһуу, оҕолор ортолоругар кэдьүүстээх экономическай уонна иитэр үлэ ыытыллыбат.

Итиннэтэр оройуон бары хаалыылаах ыччат-комсомольскай коллективтарыгар баалар. Олору тула миэстэлэргэ туһааннаах комсомольскай тэрилтэлэр активтара былааннаах, хамсатыылаах үлэни тэрийэллэрэ эрэйиллэр. Манна комсомол райкомун эппиэттээх үлэһиттэрин оттугтэн чочуу сыаллаах-соруктаах үлэ ыытыллыбата кырата суох охсуулаах буолла.

Совхоостар салайааччыларын, партийнай уонна комсомольскай тэрилтэлэрин сүрүн соруктарынан ыччаттар үлэлиир уонна сынньанар усулуобуйаларын дьүөрэлээн таба тэрийии буолуохтаах.

Ф. ЧИЧИГИНАРОВ,
ЫБСЛКС райкомун тэрийэр отделын сэбиэдиссэйин э. т.

БОЧУОТ ДУОСКАТА

Кыстык алта ыйыгар общественнай сүөһүнү иитиигэ, кииттэн бородуукусуйаны ылыыны уонна соҕотуопкалааһыны эбэтиигэ, эбии аһылыгы бэлэмнээһиҥҥэ, оту киллэриилиигэ уонна тиэйиигэ социалистическай куоталаһыыга үрдүк көрдөрүүлэри ситиспиттэрин иһин оройуоннааҕы Бочуот дуоскатыгар таһаарылыллар:

СОВХОЗТАРТАН

«Мындаҕаайы» совхоз (директор Чичигинаров В. П., партком секретара Хоютанов Н. Н., профком председателэ Попов С. Е., комсомольскай тэрилтэ секретара Яковлев С.).

«Мугудай» совхоз (директор Сергеев С. Н., партком секретара Ноев Н. Г., профком председателэ Оконешникова В. Г., комсомольскай тэрилтэ секретара Терютина М.).

ОТДЕЛЕНИЕЛАРТАН

Болугур отделениета (управляющай Ефимов А. П., партбюро секретара Абрамова М. Х., сельсовет исполкомун председателэ Попов Г. Г.).

Төлөй отделениета (управляющай Ноговицын А. Т., партбюро секретара Синцев С. Е., сельсовет исполкомун председателэ Пермяков Н. Д.).

Толоон отделениета (управляющай Ноговицын С. С., партбюро секретара Лыткин В. В., сельсовет исполкомун председателэ Решетников Н. Н.).

БЭДЭРЭЭТИНЭН ҮЛЭЛИИР ЫАННЬЫК ФЕРМАЛАРТАН

Кыстык Кугда ферматын маҥнайгы корпуһун коллектива (Болугур, старшай Дьодоров Вл. Н.)—хас биирдии фуражнай ынахтан 753 кг үүтү ыан эбэһээтэлистибэтин 139 бырыһыан толорбутун иһин.

Кыстык Кугда ферматын иккис корпуһун коллектива (Болугур, старшай Дьодоров В. Н.)—хас биирдии фуражнай ынаҕыттан 705 кг үүтү ыан эбэһээтэлистибэтин 129,8 бырыһыан толорбутун иһин.

«Кэскил» ферма коллектива (Болтоҕо, старшай Слепцова М. М.)—биир фуражнай ынахтан 673 кг үүтү ыан эбэһээтэлистибэтин 148,2 бырыһыан толорбутун иһин.

КОРМОЦЕХТАР ЗВЕНОЛАРЫТТАН

Болтоҕо кормоцеҕын звенота (звеньевой Слепцов Н. М.)—валовойунан 2969 тонна бородуукусуйаны таһааран биирдии үлэһитигэр тиксэриинэ 494 тоннаны бэлэмнээбитин иһин.

Хатылы кормоцеҕын звенота (звеньевой Чичигинаров К. В.)—валовойунан 3108 тонна бэлэмнээн биирдии үлэһитигэр тиксэриинэ 444 тоннаны оҥорбутун иһин.

Болугур кормоцеҕын звенота (звеньевой Гермогенов Г. К.)—валовойунан 1170 тонна бородуукусуйаны бэлэмнээн хас биирдии үлэһитигэр тиксэриинэ 195 тоннаны оҥорбутун иһин.

ОТУ КИИППЭЛИИР ЗВЕНОЛАРТАН

Поисеев Н. К. салайар звенота (Эрилик Эристиин аатынан совхоз)—биирдии үлэһитигэр тиксэриинэ 93,3 тонна оту прессээн 840 тоннаҕа тиэрдибитин иһин.

Дьячковскай И. Н. салайар звенота («Мугудай» совхоз)—биирдии үлэһитигэр тиксэриинэ 90 тоннаны киппэлээн 720 тонна оту бэлэмнээбитин иһин.

Пестряков Е. М. салайар звенота («Чурапчы» совхоз)—биирдии үлэһитигэр 85,7 тоннаны оҥорон 600 тонна оту прессээбитин иһин.

ОТ ТИЭЙИИТИГЭР ҮЛЭЛИИР ВОДИТЕЛЛЭР БИРИГЭЭДЭЛЭРИТТЭН

КамАЗ, «Урал» автомашиналаахтартан Филиппов В. Н., Федосеев Е. С., Толстоухов В. В. састааптаах бригээдэ (Эрилик Эристиин аатынан совхоз)—хас биирдии автомашинатынан 133,3 тонна оту таһан 400 тоннаҕа тиэрдибитин иһин.

Саввин М. Н., Дьяконов М. М., Кардашевскай Н. С. састааптаах бригээдэ (Карл Маркс аатынан совхоз)—хас биирдии автомашинатынан 86 тонна оту тиэйэн 258 тоннаҕа тиэрдибитин иһин.

ЗИЛ, ГАЗ АВТОМАШИНАЛААХТАРТАН

Ноев С. М., Саввин С. Н., Павлов Н. Н. састааптаах бригээдэ (Карл Маркс аатынан совхоз)—хас биирдии автомашинатынан 1156 тоннаны тиэйэн 347 тонна оту аҕалбытын иһин.

Сокольников С. Г., Матвеев А. Д., Михайлов В. Г., Пестерев Н. Г. састааптаах бригээдэ (Эрилик Эристиин аатынан совхоз)—барыта 392 тонна оту тиэйэн биирдии автомашинатыгар 98 тоннаҕа тиэрдибитин иһин.

БЫҺААРАР ОРУОЛЛАННА

Быйылгы ыарахан кыстыкка тиэйэр-таһар үлэлэр улахан суолталаах дьылаланан буоллулар.

Биллэрин курдук, тиэйэр-таһар үлэлэри салайар киин водителлэрэ 7 бригээдэлэргэ түмсэннэр куоталаспыттара. Кинилэри көхтөөх үлэҕэ көҕүлээччинэн Ф. Н. Иванов бригээдэтэ буолбута.

Сыл бастакы кварталыгар киин водителлэрэ 2100 тонна киппэлэммит оту, 4700 тонна таас чоҕу, 1100 тонна тутуу матырыйаалларын таһаннар сорудахтарын толордулар. Ордук үчүгэй көрдөрүүнү С. Д. Попов салайааччылаах бригээдэ чилиэннэрэ ситистилэр. Иккис миэстэҕэ Н. Н. Пономарев, үһүскэ Ф. Н. Иванов бригээдэлэрэ таҕыстылар. Кыайыылаахтарга ССКП райкомун, райисполком, ЫБСЛКС райкомун, ОАПХ советын, профсоюз райкомун грамоталара туттарылыннылар. Итини таһынан «Жигули», «Москвич» автомашиналар, таба тыһа унтуулар фондалара ананнылар.

Куоталаһыы кыайыылаахтарын эҕэрдэлиибит!

ОАПХ совета.

ССКП райкомун тыа хаһаайыстыбатыгар отделын уонна „Саҥа олох" редакциятын „Төгүрүк остуола"

«Төгүрүк остуолу» кылгас кииниитынан «Саҥа олох» хаһыат редактора Н. Е. Макаров аста. Кэпсэтиини ССКП райкомун тыа хаһаайыстыбатыгар отделын сэбиэдэссэйэ В. И. Новгородов салайан ыытта. «Төгүрүк остуолу» тула кэпсэтиигэ кыттыыннылар: **С. И. Никитин** — Эриэлик Эристиин аатынан совхоз парткомун секретара, **А. З. Кириллина** — Эриэлик Эристиин аатынан совхоз Хоптоҕотооҕу отделениетыттан үүнээ бэдэрээттэһэр дыыл-кэргэн старшайа, **М. М. Иванов** — Субуруускай аатынан совхоз кылаабынай экономиһа, **З. С. Барашкова** — Субуруускай аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениетын «Толон» ферма бэдэрээтинэн үлэлиир коллективын чилиэнэ, **Н. Г. Михайлов** — ОАПХ кылаабынай экономиһа, **А. Д. Трофимов** — «Чурапчы» совхоз Улахан Күөл учаастагын бэдэрээттэһэр дыыл-кэргэн старшайа, **П. Ф. Максимов** — «Чурапчы» совхоз Килэнкиттээҕи отделениетын сүөһү иитиитигэр биригадьира, **С. И. Яковлев** — ОАПХ кылаабынай зоотехнига, **Е. Е. Толстоухова** — Мугудай нэһилиэгин пенсионердарын, дьиэ хаһаайкаларын ыҥырыыларын инициатора, бииргэ бэдэрээтинэн үлэлээччи, **С. И. Сергеев** — «Мугудай» совхоз директора, **Е. Е. Васильев** — тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюзун райкомун председателэ, **Е. А. Борисов** — ССКП райкомун иккис секретара.

Бэдэрээт—производствоны тэрийии саҥа ньымата

Билиҥҥи кэмҥэ, дойдуга уларыта тутуу кэмин хардыылыыр. Төрүт экономическай реформа уонна общественнай демократизациялааһын процестэрэ саҕаланнылар. Итиннэр биир кэстүүлэринэн производствоны тэрийии саҥа прогрессивнай ньымалара — коллективынан, дьиэ-кэргэнинэн, бииргэлээн уонна киһилэр ордук сүрдүргү көрүүгэрэ арендняй бэдэрээттэр буоллулар. Бэдэрээкэ экономическай тэҥсиилэр ордук кодьууcтаахтык туһаныллар буоланнар, бородууксуйаны оҥорон таһаарыы тосту үрдээтиллэр, ону сэргэ оройуоттар бииллэрдик аччыталлалар.

Хаһаайыннааһын, бэйэни-бэйэ үбүлээһиниитиҥ саҥа усулуобуйатыгар бэдэрээт үлэни тэрийии ордук табыгастаах көрүҥэ буоларын биһиги оройуоммут нэҥкэ коллективтарын, ол иһигэр Павловтар дьиэ-кэргэттэрин, үлэлэрин түмүктэриттэн көрөбүт. Ол эрээри бу саҥа саҕалааһыны тэрийиигэ үгүс итэҕэстэр, кэтүттүүлэр бааллар. Олору туоратыыга өссө түгү оҥоруохха сөбүн туһунан аһаҕас кэпсэтии барда.

С. И. Никитин: Совхоз сүөһү туберкулёһуттан босхоломмутун кэннэ сорук үүтү эбэтигэр турбута. Бу соругу үлэ ньымаларын, сүөһүн тосту уларыттахха ситиһиллэрин өйдөөн атын совхозтар опыттарын ытта билсибиппит. Оку ырыытан, үөрэтэн көрөн баран үлэни саҕалаабыппыт.

Ол эрээри икки алҕастардаах үлэлээн кэллибит. Олор туохханарый? Бастатан туран, коллективнай бэдэрээт тэриллиитигэр куоҕутугар сыһыаннар таҕыстылар. Ол коллективтар састааптарын сүүмэрдээһиҥҥэ көһүнэ. Мин санаабар, коллективнэй бэдэрээккэ биир санаалаахтар түмүстэхтэринэ кодьуус үрдүүр. Иккиһинэн, уларыйа турар састаастаах коллективка «үлэ режимин, технологиятын кэмин, бэрэгүүллэаһын үгүс. Онон үлэҕэ кыттыы коэффициена үчүгэйдик үчүөттэммэт. Үсүһүнэн, нэһаа улахан коллективтары (сороҕор, хастыы да хотонунан бииргэ) бу ньымаҕа киллэрбит. Ол бэйэ-бэйэни хонтуруоллааһыны кыаллыбат оҥорор. Дьоһус сөбүс коллективтары бэдэрээккэ киллэрии ордук түмүктэрдээх буолуо эбэ. Холобур, Кириллиннэр, Адамовтар дьиэ-кэргэттэрин бэдэрээттэрэ бары өттүнэн үчүгэйин көрдөрдө.

Арендалаах бэдэрээт — бу саҥа ньыма. Майаҕа, Табаҕаҕа, Аммаҕа сылдьан бу ньыманы сиһилии билистибит. ССКП обкомун секретара М. Е. Николаев арендаҕан бэдэрээти олоххо киллэрии бары партийнай, советскай уонна хаһаайыстыбэннай органнар сүрүн соруктара буолларын тоһоҕолоон бэлиэтээбитэ. Биһиги бу үлэни ыытан, түмүктээн көрүөт дьүүллэһиитигэр таһаардыбыт. Нэһилиэнньэ олус сэргиир, интэриэһиргиир. Ол эрээри сорох управляющайдар өттүлэриттэн тэпсэгинэһиилэр бааллар. Бу киһилэр хаачыйыы түбүктэриттэн уонна энпиатинэстэн куотуна сатыыллары көрдөрөр.

А. З. Кириллина: Былырыын өссө сайылыкка тахсыыбытыгар дьиэ-кэргэнинэн бэдэрээккэ киирэргэ баҕабытын биллэрбиппит. Онуоха бэдэрээт туһунан кимнээхэ да чуолкай өйдөбүл суоҕа.

Мин санаабар, бу — олус табыгастаах ньыма. Ол биһиги үлэбитигэр нэйыланһыны, уруут-хойут киһиннибарыыны суох оҥоруугэ, аһылыгы тохтокко-хорбокко биэригити туттарга, о. д. а. костор.

Быйыл былааммыт туолбатах бириичинэтинэн сүөһүлэрбит төрүү иликтэрэ буолла. Быйыл осеменатор курсугар үөрэнним, онон буоһатыыны бэйэм ыытар саҕалаахпын. Сайылыкка быйыл туттуулуунан тахсыахпыт онон туспа сайылык туруоросбут. Эһиил, оҕом үөрэххэ барыыбан, кэргэмминиэн 30 ынаҕы көрүүгэ ылан үлэбитин салгыахпыт.

Оройуоттары аҕыйаар лицевой счеппут суох. Кумааҕыга эрэ баланнэнэбит. Киниги бириэмэҕэ үлэни барытын бэйэбититэр салайнааһиҥ үөсээтэ. Отделение салалтата да, специалистар да колэн сүбэ-ама, кимэ оҥоруулара тохтооту. Бу олох сыыһа. Интэриэс, кэмэ икки өттүттэн тэҥ буолуохтаах. Дуогабарбыт тоһо үүтү ыырбытыгар эрэ оҥоһуллубута. Оттон үүт хаачыстыбатыгар, төрүөххэ, кэмчилээһиигэ иһигүүлэһиннэр суохтар.

М. М. Иванов: Совхозка коллективнай уонна дьиэ-кэргэнинэн бэдэрээттэри тэрийиигэ үлэни балаччы саҕалаатыбыт. Ол курдук, ынахтар фермалар бары, үс сылгыһыттар звенолара, автопарк, сайыл ферматын уонна бороон короччулэр хамнастара валовой доходуттан уонна оройуоттартан тутулуктаах оҥоһуллуннулар. Бэдэрээттэһээччилэргэ чековай книжкалар киллэрдибит. Үүнкэ сайынтаҕы, кыһынҥы ыйдарга туспаһунан расценкалары олохтоотубут. Итэҕэс-быһаҕас наһаа элбэх. Дьон да үчүгэйдик өйдөөн биэрбиттэр. Сүрүн итэҕэспит — чэгиэн хонтуруол ситэтэ суоҕар. Аренднай бэдэрээти киллэрэргэ билиниитэ былааннар эрэ бааллар.

З. С. Барашкова: Коллективпыт 8 киһилээх, онтон ынахсыта — бэбиэбит. Ынахтарбытыттан баара-суоҕа 25-һэ төрөөтө. Мин 17 ынахпыттан 9-һа кытараах. Тыһаҕастарбыт иһэ кырадар, бороосу эрэ саҕалар. Коллектив биир киһи курдук өйдөһөн үлэлиирэ өссө да ситиһиллэ илик. Хамнаспыт тоһо үүтү ыырбытынан, онон тустуһунаннар. Бэйэбит илиибитигэр туппут чеклит суох. Оту, бурдугу тоһоҕу оройуоттуурбутун билбэппит. Бу итэҕэстэр иннинэ үтүөттаныахтарын наада.

Н. Г. Михайлов: Бэдэрээти тэрийиигэ уруккус итэҕэстэрбит син биир хатылана тураллар. Бары коллективтар хаһаайыстыбаннай ахсаанҕа киирбит курдуктар. Ол эрээри расчетнай чек, лицевой счет хас биирдии коллективка баар буолбатах. Бу боппуруос маны тэрийиэхтээх, оҥоруохтаах орто сүһүөх салайааччыларга кэлэн иинэн хаалар. Үлэ коллективтарын советтара үлэлээбэттэр, ол түмүгэр ким тоһону үлэлээбитинэн, тоһо кылааты ииллэрбитинэн сыаналааһын олохтомнот. Маныаха экономистар эйэлааһай иһиллиэр. Сорох совхозтарга орто сүһүөх специалистар коллективнай бэдэрээт һиигэр киллэриллибиттиллар. Уруккулуу, окладка олороллор. Онон киһилэр үлэ бүтэһиктээх түмүгэр интэриэстэрэ кыара.

А. Д. Трофимов: Сүөһү иитиитигэр 30-ча сыл үлэлээтим. Эһиил пенсияҕа тахсабын. Онон ынах сүөһүнү төлөбүтүгэ ылан бэрүөбэлэнэн көрөргө быһаарыммытым. Биһиги тэрдүө буолан 200 ынчаат сүөһүгэ диэри 150-нүү кг улаатыннарыахтаахпыт. Бу — улахан сорук. Совхоз сүөһүнү туттарыыга орто көрдөрүүтэ 280 кг эбит буоллаҕына, сорукпут — 350 кг тиэрэрдии. Саҕалааһын үчүгэй. Уолаттарым тэҥҥэ үлэлэһэллэр, режиммит биир. Биир ыйдааҕы эбиллиибит ортотунан — 15 кг. Совхоз дуогабарга корбыт аһылыгын толору биэрэр, ону бэйэбит корон аһатабыт. Күһүҥҥү оттүгэр күүскэ аһатан привесы ылар былааннаахпыт. Хамнаспыт эти оҥоруубутуттан бытааччы тутулуктаах. Оттон былааны аһарыы иһин расценка быһыытынан эбиллэр. Аһара толоруу 25 бырыһыанын эбиэн ылыахтаахпыт. Онон интэриэс улахан. Оройуоппутун сирэй счеккэ бэлиэтэнэн иһэбит.

П. Ф. Максимов: Килэнкии отделениетыгар үлэһиттэр бэйэлэрин иинциативаларынан 8-сыл буолан бэдэрээккэ киирэн бараннар, бэйэлэрин истэригэр тапсыбакка, 5-һиэ хааллылар. Хотонноро саҥа, от уонна дулҕа киирията механизацияламмыта. Нөһүөмнарын ТСН таһаарар. Биһиги эбии ииһиннии булан биэриэхтээхпит. Оскуола коллективэ 50 ынаҕы бэйэтин көрүүтүгэр ылыан баҕарар. Маныаха хотон тутан биэриэхтээхпит уонна сирэ арендалыахтаахпыт. Бу билигин кэсэтиигэ сылдьар саҥа саһалааһынынан буолар.

С. И. Яковлев: Үлэһиттэр кэтохпут бачыммнарэ миэстэлэргэ ситэ өйөммөттөр. Бу орто сүһүөх специалистар инициативалара суохтарын туоһулуур. Киһилэр экономическай боппуруостара ситэ биллибэттэр. Аҕаа суоттааҥ үлэлээһиннэ тэрайбаттар. Маныаха киһилэр хамнастара үлэ бүтэһиктээх түмүгүттэн тутулуктаах оҥоһуллубутаҕа сүрүн бириичинэнэн буолар.

Е. Е. Толстоухова: Мин үөрэх диэн суох киһитэбин. Бу күһүн 20 бычаар молтех туруктаах кыраһа көрүүгэ ылбытым. Өлүү суох. Туруктара үчүгэй. Ыйааһыннара — 75 кг төлөһүтүү. Эһиил бэйэм кэтэх хотоммун калаттаран 10 тебиэҥ ылан көрөр былааннаахпын. Бу — ниэн өттүттэн бырыстаах үлэ. Нэһилиэкнэ сөбүлээн үлэлииригэр сөптөөх эбит диэн түмүккэ кэллим. Ол эрээри отделение специалистара биһигиниэн сочча-бачча интэриэһиргээбэттэр. Бэт специалистар үкоодары эрэ оҥоруутан мунгурданаллар. Оттон биһиги специалистартан элбэх көмө эрэйэрбит элбэх.

С. И. Сергеев: Пенсинердар, дьиэ-хаһаайкаларын ыҥырыылара быйылгы кыстыкка улахан экономическай кодьууһу биэрдэ. Былырыын 50 сүөһү киинньүнэн өлбүт эбит буоллаҕына, быйыл 23 өлүүлээхпит. Привеска совхоз билиигэн орто көрдөрүүтэ 56 кг буоллаҕына, ыҥырыылаахтар гиэннэрэ 70 кг тиийдэ. Хаһаайыстыбаннай ахсаан бу көрүһэ өссө киэҥник сайдыах тустаах. Дьиэ-кэргэнинэн бэдэрээт Мохначевскайдар уонна Банщевтар холобурдарыгар биир өйдөөх-санаалаах дьон үрдүк көрдөрүүнү ситиһэллэрин мэктиэлээтэ. Коллективнай бэдэрээккэ олоҕуран үлэни тэрийбит чыыппаралар үүтү ылыыга үчүгэй көрдөрүүлэннилэр. Мантан ыла арендаҕан бэдэрээккэ киириэхпит. Маныаха дьыала экономическай уонна бухгалтерскай сулууспаларыттан бытааччы тутулуктаах. Киһилэртэн расчетнай уонна былаанабай-учуотунай сыаналары сөпкө уонна бириэмэтигэр оҥоруу эрэйиллэр.

Кытаанах оскуолатын холобуругунан госучреждениелары кытта кооперация принциптэринэн үлэни тэрийии улахан кэскиллээх дьыала. Мин санаабар, арендаҕан бэдэрээти бүтүн отделениенэн, совхоһунан киллэрии өссө кодьуустаах буолуоҕа.

Е. А. Борисов: Бүгүҥҥү «Төгүрүк остуолга» аһаҕас кэпсэтии туруоруммут сыалын-соругун ситиһэ диэн саныыбын. Экономическай тэҥсиилэри туһанан үлэ оҥорумтуотун үрдэтии, оройуоттары мунутуурдук кычыаты, онон производство кодьууһун үрдэтии соруктара тураллар. Эһиги, саҥа ньыманан үлэлээччилэр, уларыта тутуу байыастарынан буолаҕыт. Эһиги холобургутугар атыттара үөрэтиэхтээхпит. Бүгүн кэпсэтиини сүөһү иитиитигэр үлэлээччилэри кытта ыыттыбыт. Оройуоҥҥа оҥоһуллар бородууксуйа 66 бырыһыанын бу салаа биэрэр. Оройуоҥҥа этиүүтү дэлэтиигэ бэдэрээти саҕылааһын быһаарар оруолланыа. Арендаҕан бэдэрээти күүскэ олохтуохха наада. Бу саҥа ньыманы дьон өйүгэр-санаатыгар ылыннаран, экономическай категориаларынан толкуйдууругун ситиһиэххэ. Биһиги бүгүҥҥү кэпсэтиибитэ ОАПХ, совхозтар специалистара рабочайдар инициативаларын өйөөһүнү ситэ тэрийбэттэрин көрдүбүт. Бу киһилэр маннык үлэҕэ өссө да бэлэмэ суохтарыттан тахсар.

Итиннэ сэргэ бэдэрээти тэрийиигэ элбэх сыыһалар, кэтүттүүлэр бааллара чуолкайданна. Олору туоратыыга үлэлиэхтээхпит. Биһиги сүрүн сыыһабыт дьону итэҕэйбэппитигэр, киһилэргэ үлэлииллэригэр толору кыахтары биэрбэппитигэр сытар.

Снимокка: (үөһэттэн) С. И. Никитин, М. М. Иванов, З. С. Барашкова, С. И. Сергеев, Е. Е. Толстоухова, С. И. Яковлев, (хаҥастан уҥа) Н. Г. Михайлов, А. Д. Трофимов, А. З. Кириллина, П. Ф. Максимов.

А. МАКАРОВ.

Народнай хонтуруол страницата

Дьон-сэргэ кырағы харағынан

Социологическай ыйытык түмүгэ

Сааскы күн дьыл бу тиийэн кэллэ. Бүгүн кэлэр үүнүүгэ бэлэмнэнии хас биирдии киһи санныр санаата, түбүгэ. Туттуулаах дьиэ хаһаайыната хайыы-үйэ хортуоппуйун, огурсутун көһүүлэргэ үүннэрдэ, көбөртө. Үгүстэри сиэмэни бу күнүгэр кыһалҕата үүйэтэ тутта. Буолумуна, аасыт сыл кураанныан, сиэмэ хортуоппуйу уурумнут аҕыйах.

Боппуруос маннык үгүстэри долгутар буоллаҕына, государственнай суолталанар. Дьэ ол иһин сотoрутааҕыта народнай хонтуруол Хоптоҕо сельскэй Советынааҕы группата (председатель Д. С. Павлов) тэрийииттэн депутаттар, агитзоналар активистара оҕуруот астарын уонна хортуоппуйу үүнэрингэ ним туох быһааннааҕын биирдии ыалынан сылдьан чуолкайдаатылар.

Ол түмүгэ группа киэн ыгарыылаах муннаҕар көрүлүннэ. Нэһилиэнньэ оҕуруотунан дьарыктанытын туругун уонна сорукрарын түһунан сельсовет исполкомун председатела Н. С. Дмитриев, совхоз хаһаайыстыбаны тэрийиитигэр, чуолаан оҕуруот астарын, хортуоппуйу үүнэриинэн дьарыктанытын кэнэтиигэ совхоз дирекцията хайыһа хайысханан үлэлиир быһааннааҕын түһунан совхоз кылаабынай агрокома М. М. Монастырев иһитиннэрии оҥордулар.

Сорук чуолкай. Аһылык программатын бы һаарыыга нэһилиэнньэ бары арагата кээнгиттэр тардылыахтаах. Хоптоҕо гэр нэһилиэгэр аасыт оттугэр манныах кыра да суолта бэриллибэтэрэ. Балтараа тыһыынчаттан ордук нэһилиэнньэлээх, 280 хаһаайыстыбалаах нэһилиэккэ хортуоппуйу, оҕуруот аһын үүнэриин сыччах 80—90 ыал

бөһүөлэккэ водопровод тардыллара биримэ модьуйуута буолары санагта. Уопсай дьиэлэргэ олорооччуларга подвал суоҕа эмиэ эрэйдиир. Ону кооперативнай ньыманан дьаһаны, баҕалаах дьоннуна бэйэлэриннэн үбүлээн көрөр-истэр кыаллар кыахтаах. Н. П. Тарасов кы-

дьарыктанар. Олор да олордор нэннэрэ, үүнүүнү ылыылара бэрт сэмэй. Пленочнай теплица 320 кв. метр, хортуоппуй сирэ 2 гектар уопсай иэннээх. Итинтэн биир киһиэхэ тиксэринэн сылга баарасуоҕа 3-түү кг оҕуруот аһа, 16 кг хортуоппуй үүнүүтэ ылыллар.

Онуоха биричиинэ элбэх. Бииринэн, нэһилиэнньэ оҕуруот аһын үүнэрингэ идэтийэ илик; уһаайбалаах ыал 28-30 эрэ бырыһыана, ону даҕаны ханныктык эмэтик дьарыгырар. Иккиһинэн, кураан усулуобуйалаах бииһиги оройуоҥҥа аналлаах литература, опыт да суоҕа таанар, ой-санаа ылынан биэрбэт. Үсүһүнэн, уунан хааччыллыы мөлтөх. Төрдүһүнэн, сиэмэни, пленканы булуу, сири уонна анал туттуулары оҥостуу дьаалатынан барар.

Кэпсэтии итиләри тула деловойдук, интэриэстээхтик барда, чопчу этиилэр, субэлэр оҥоһуллуннулар. Холобур, П. А. Иванов

һанан дьарыгырдаахха, оҕуруот аһын араҕыһын үүнэриэхэ собуя мээстэтээҕи холобурдарыннан бэрт итэҕэтиилээхтик даһаастаата. Кини үгүстэр үүнэриэхтэрин баҕарбаттарын опыттара суоҕунан уонна билбэттэринэн быһаарда. Манныаха субэлэри, литератураны агитзоналарынан тарҕатар наада. М. П. Луковцев, К. К. Романов уу чугаһыгар баар туһаныллыбат өтөҕү совхоз дуогабардаһан баҕалаах дьоҥҥо кооператив тэриинэн үлэлииллэригэр көҥүллүүргэр субэлээтилэр.

—Бэрэбиэркэ, социальнай ыйытык көрдөрөллөрүнэн,—диэтэ Д. С. Павлов—бу сытыытык турууруллар дьылаланы уталар дьон суохтар. Киниләр сиэрдээх туруорсуулара олохтоох салалтаны өйөнүөн эрэ наада. Ыалларга графигынан тракторы көҥүллээн сири оҥоруу аасыт да сылларга практикаланара. Ол эрэри диригник хорутуу буортулааҕын, дэхсилээ-

һан оҥоһуллубатын туһунан үҥсэр элбэхтэр. Онон бу үлэҕэ комонну кэнэтиэххэ, кичэйиэххэ.

Совхоз партком сектетара С. И. Никитин салаламмыт үлэ түмүктээх буолуута, сирэй инициативалар дьон инициативалыыттан тутулуктааҕын чорботон балиэтээтэ.

Сорохтор бу сельсовет исполкомун, эбэтэр совхоз дирекциятын таһымыгар быһаарыллыахтаах боппуруос тоҕо группа муннуаҕар көрүллүбүтүн, кэпсэтиигэ атаҕар туруорута группа туох кыахтааҕын диэн мунаардылар. Кинилэр народнай хонтуруол органнара, хаһаайыстыбаннайа суох буолууну бопсоллорун тэгэ, партия, правительство уонна олохтоох органнар ууравхтарын олохха киллэриини мээстэҕэ хонтуруоллуур эбээһинэстээхтэрин өйдөөхтөхтэр. Сүрүн сыаллара —буруй, итэҕэс дириҥник илиҥнэ эрдэттэн сэрэтии. Онуоха, кылаабынайа, олохтоох балаһыанньаны дэгиттэр билии, кыаллар эттүгэр бириэмэтигэр көмөлөһүү буолар. Холобур, группа бу мунньахтар, тыын боппуруоһ, үгүстэр билииллэриэн курдук, бириэмэтигэр кэмэ актив кыттыылаах туруорулунна. Боппуруоһу бэлэмнээһиҥҥэ элбэх депутат, агитзоналар активистара кыттыылар, нэһилиэнньэ санаата толору үөрэтилиэн учуоттанна. Итиләр түмүктэригэр бу үлэни сүрүннуохтаах уонна тэрийиэхтээх дьоннорго, үлэни туолтан саҕалыыр, тугу учуоттуур кэлдатын биллилэр. Холобур, бу боппуруос күн сарсын сельсовет сессиятыгар туруорарга бэлэм буолла.

Группа туһааннаах уурбах ылына. Оннo хас биирдии ыал уһаайбатыгар аһаҕас буорга, теплицаҕа оҕуруот аһын үүнэрэрин ситиһэргэ, бөһүөлэккэ водопроводу киллэриини түргэтэтэргэ сельсовет исполкомугар, уопсай дьиэҕэ олорор дьоҥҥо сири анааһыгына, арендунай бодорээти киллэрэргэ совхоз дирекциятыгар этиилэр оҥоһулуннулар. Совхоз түөрт нэһилиэктэригэр үүтэй хааччыстыбалаах хортуоппуй сиэмэтин аҕалан атыылыырыгар М. М. Монастырев, сельвоҕа подвал тутуутун быһаарарга, нэһилиэнньэҕэ пленканы уонна туттуулар тэриллэри, уоҕурдууну киэҥник атыылыырга сельпо председатела Н. А. Пестерев, ыалларга оҕуруот сирин хорутан, дискалаан биэрэргэ бирибигэдьиир И. Г. Пестерев сорудахтанныллар. Нэһилиэнньэҕэ Өлөнньөх баһыыатыгар 3 гектары ыһыыр кыаҕы совхоз дирекцията уонна сельсовет үөрэтэн көрөллөрүгэр этилиннэ.

Группа уураах толорууутун хонтуруолга ылла.

С. СМИРНИКОВА.

ХОНТУРУОЛТАН УҺУЛУННА

Аасыт сыл сэтинньитигэр народнай хонтуруол оройуоннааҕы комитета «ССКП КК уонна ССРС Министрдэрин Совета арыгылааһыны уонна алкоголизмы утары охсуһууга уонна үлэ дьиссиплиинэтин бөҕөргөтүүгэ дьаһаллар тустарынан уураахтарын олоххо киллэриигэ дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетыгар ыытыллар үлэлэр туруктарын туһунан» боппуруоһу көрбүтэ. Дьүүллэһии түмүгүнэн ыйыллыбыт итэҕэстэри туоратыыга чопчу болдьохтор быһыллыбыттара.

Ол кэмтэн управление администрацията (начальник таб. Гуляев А. В.) арыгылааһыны утары уонна үлэ дьиссиплиинэтин бөҕөргөтүүгэ үлэни былааннаахтык саҕалаабыт. Туох-ханнык иннинэ, итэр-айдоттор үлэҕэ сыһыаннаах общественнай тэрилтэлэр, комиссиялар састааннара эрчимнээх, үлэлииргэ баҕалаах дьоннорунан санардыллыбыттар. Арыгылааһыны утары охсуһар общество бастакынан салайааччылар, бастың производственниктар киирбиттэр. Милиция, прокуратура органнарынан мэктиэлээн үлэҕэ саҥа ылыллыбыттарга хас биирдиилэригэр коммунист, народнай депутат, активнай общественниктар сыһыарыллыбыттар. Үлэ дьиссиплиинэтин туруга уонна арыгылааһын түбэлтэлэрэ ыйы котүвэкэ производственнай мунньахтарга дьүүллэһиллэн иһэллэр. Барыта 4 киһи оройуоннааҕы наркологическай кабинет учуотуттан уһулунунулар. 3 киһи көҥүл эттулэриниэн арыгыттан эмтэттилэр. Арыгылаан общественнай бөрэйдэн, үлэ дьиссиплиинэтин кэһэр үлэһиттэргэ административнай миэрэлэр аҕаас көрүгнэрэ туттуллаллар. Холобур, хоппуескалара кэһорууллар, бирииэмийэлэрэ быһыллар. Саамай кытаанах буруйдааһын — коллектив иннигэр дьүүллэнии. Ити дьаһаллар түмүктэригэр быйыл үс ый устата итэрииктэн милицияҕа аҕалылыаҕы суох.

Комитет оҥорбут этиитин учуоттаан үлэ бирииэмэтин хонтуруоллааһын, анализтааһын барар. Анал үлэ графига тутуһуллар. Сэтиинньиттэн салаллан кыһыҥҥы ыйдарга салайааччылар, специалистар суукканы эргичи дьуһуурустубалааһыннара тэриллибитэ.

Коллективка бэрээдэк бөҕөргөөһүнэ производственнай көрдөрүүлэргэ үтүө сабыдыаллаах буолла. Аасыт сылга былаан 30 бырыһыанынан аһара толоруллубута. Быйыл I кварталь сорудахтара эмиэ аһара толорулуннулар. Тохсунньуттан үлэ саҥа толобуро олохтонно.

Итини барытын учуоттаан народнай хонтуруол оройуоннааҕы комитета туһааннаах боппуруоһу хонтуруолтан уһулла.

П. ДОРОФЕЕВ,
НХОК штатын таһынан инспектора.

Эрдэ дьаһамматах охсуута

Народнай хонтуруол оройуоннааҕы комитета уонна ветеринарнай сулууспа үлэһиттэрэ бу күннэргэ Эрилик Эристиин аатынан уонна Карл Маркс аатынан совхозтарга төрүөххэ бэлэмнээһин хайдах ыытылларын бэрэбиэрэлээтилэр. Оттон комитет уочараттаах мунньаҕар ити бэрэбиэрэ түмүгэ бүтүннүү буолбатта, сыччах Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хоптоҕотооҕу отделениетын үлэтэ-хамнаһа ырытыһыыга туруорулулубута. Ол манна балаһыанньа ордук дьиксиннэрийэээҕиттэн.

Өссө ый анараа өттүгэр манна бэрэбиэркэ ыытыллыбыта. Өччөлөрго балаһыанньа киһи соһуйуох курдук этэ. Уһун Алааска 150-чэ ньирэй туруохтаах телятникга мыс-быдаан буруонан оргуйа турара—саҥа төрүөхэ анаан итиитэ сылдьаллар эбит. Ыһаҕы төрөтөр бокса кэпсэтиигэ эрэ сылдьара. Быһата, саҥа төрүөҕү көрсөргө ханнык да бэлэм суоҕа.

Лаампаҕа 100 ньирэй туруохтааҕа. Ити ферма ба барыахыт аҕай иннинэ онно 11 ньирэй ханаа баҕа түһэн өлбүтэрин түһунан истибиппит. Рабочайдар «совхоз салалтата кэлэн мунньахтаабыта дии, туох эмэ дьаһалы ылаллар ини» диэн тоһуйбуттара. Бэйэ үлэтигэр интэриэһэ суох буолуу өтө костуорэ.

Тииһэ көрөөччүлэр этэллэринэн, ньирэйдэр сүрүннээн туүн өлөллөр. Дьиэгэр, манна икки харабыл баар эбит. Оттон биир рабочай: «Харабыл диэн аһаан киһи суох, бэйэбит көрөбүт, маннаһа сатыыбыт эрээри, ыһах хаһан төрүүрүн билбэт буолан, куоттаран кэбиһэбит»,—диир. Төрөтөр бокса диэн суох. Урут хаһан эрэ оҥорбуттара ынах батыа суох кыарабас, быһата хараҕы баайан үлэ. Ити уоһа кэпсэниит рабочайбытыттан ураты 20-чэ киһи эмиэ орто оскуоланы сотоорутааҕыта бүтэрбит эдэр дьон. Билбаттэрэ-көрбөттөрө элбэх. Наставник анамматах.

Бэрэбиэркэ түмүгэ совхоз дирекциятыгар иһитиннэриллибитэ, ол кэнниттэн балаһыанньа уларыйда дуо?

Туһааннаах специалистартан ночооту сантарарга 700 солк. начет оҥоһуллубут. Ферма ахсын дьуһуурустуба олохтоммут. Ньирэйи таһырдьа төрөтөр, чэччилэтэр площадка оҥоһуллубут. Ол эрээри эрдэ дьаһамматах содула сүн биир биллэр—саҥа төрүөх өлүүтэ 20-гэ тиийдэ. Хоптоҕолор ити былаанныматах ночооту тохтотор туһугар өссө да элбэҕи үлэлиэхтээхтэр.

Рейдэбэй биригээдэ чилиэннэрэ:

В. ПОПОВ,
ветврач,

С. СМИРНИКОВА,
НХОК инспектора,

Н. ТАРАСОВ,
народнай хонтуруол совхоздааҕы группатын председателэ.

Быйылгы курдук сүөһү аһылыга таһым кыстыгар хас биирдии салаа от, туорах бурдук ордук кытааныах учуоккатыһылдьыахтааҕа, кичээнгитик туттуллууохтааҕа, хараллыахтааҕа. Хайа, бэйэбит оттообут оппут, үүннэрбит бурдукпут аҕыйах этэ дии. Атын сиртэн—иннэ Приморскай кыраайтан, Новосибирскай уобаластан—атыылаһыллан, тиэллэн кэлбит от. Украинаттан аҕалыллыбыт комбикорм сыаналара биллэр ээт. Этэргэ дылы, көмүскэ тэҥнээхтэр.

Оттон биһиги онуоха сыһыаммыт хайдаҕый? Чугастыы Субуруускай аатынан совхоз Болтоҥотооҕу отделениетын «Кэскил» ферматыгар тиийиэҕиҥ. Манна ферма тэлгэһэтиттэн хаһаайына хайдаба костор, ыһылдыы-тоҕуллуу, сымс-бох, тиэллибэтэх коһуом.

П. ОКОНЕШНИКОВ,
НХОК штатын таһынан инспектора.

Снимокка: «Кэскил» ферма таһыгар «хараллыбыт» комбикорм.

Автор фотота.

КУР БЭЙЭТЭ КУБУЛУЙБАТА

«Мындаҕалайы» совхоз Соловьевтааҕы отделениета 1988 сыллаахха Мыыгар 1988 сыллааххха Мыыгар кыһыгар кыстыыр кэмигэр бу рыла кууолун кытытыгар цистерна туруорулуус цистерна туруорулуу бута. Бу цистерналар турбалара тэстэ туралларын «Саҥа олохго» туһунан суруллан турар. Уматык тохторун-хорорун туһунан үс тогул акт оҥоһуллубута, куолгэ киирэрин тохтотор дьаһал ылалларыгар отделение советыгар сорудахтаммыта. Маны таһынан, дэриэбинэ оҕолорун сонньуур сирдэрэ буолан, хантаһыынан өлбүөрдүүргэ этиллибитэ.

Манныаха 1987 сылга совхоз директора В. П. Чичигинаров хаһыакка цистерна турбатын оҥорбут, өлбүөрдэтэбит уонна куолга киирбэт гына буор астардыбыт диэн эппиэттээбитэ.

Кэтэһэ сатаан баран мын суруйарга тиийдим. Территорияҕа тиис анньар мас баара костубат. Турбала, өлбүөр да абырахтамммыт. буор да астарыллыбыт чинчэтэ биллибэт костубэт. Хата ол оппутар бүйыл кыһын куолбутун ортотунан техника суоллаан уматыкпыт онно сүүрэн киирэн эрэр. Инэр уубутун киртийиитэн өрүһүйэ охсуохха.

Е. ЕГАСОВ.

Литературнай мунньук

Василий ЯКОВЛЕВ саҥа хоһоонноро

Биир дойдулаахпыт саха биллиилээх ырыаһыта Василий Яковлев билигин Алексеевскай оробуоһунааҕы суолу тутар хозрасчетнай учаастакка инженеринэн үлэлиир.

Кинини ааҕааччылар бэртээхэй романист, сэһэнньит, кэпсээнньит, ону сэргэ поэт быһыытынан эмиэ билэллэр. Хоһооннорун бастакы кинигэтэ «Уһарыы саһарҕа ньыһар» диэн ааттаан 1963 сыллаахха бэчээттэнэн тахсыбыта. Билигин поэт хоһооннорун иккис хомуурунньугун бэлэмниир.

Ааҕааччыларбыт Василий Яковлев саҥа хоһооннорун кытта билиһиннэрэбит.

САҤА ДЬЫЛ УУНУУТУГЭР САНАА

Хантан кэлтиҥ буолла
Хараастар санаа, дууһабар халыйан.
Хараҕым уута ытыллан тардыстыҥ?
Саҥа дьыллааҕы бэйбэҕэр харыйа
Санаабын аймаата харыстык.

Дьиримниир сырдык дьэргэлгэн
уоттар,
Диктикээн симэхтэр, хаар сүүмэҕэ—
Дьиэ аайы үөрүү, аймалгэн..,
Хаамсыыр хаалым хаайтара сүүрдэҕэ:
Тулуйбат соҕотох сүрэҕим,
Тулаайахсыйан, аймаммын.

Туорэккэй түөрэхтээх
Төлкөм олуйа, моһуоктуу
Дэлэлээх эрэйи көрүстүм!
Тарака үөскээбит
Дьолбуҥ дуу, эрэйбин дуу
Туораары төһөлөөх көҕүстүм!..»

Олоҕу чэпчэкэ эрэ диэн санаан

Оҕолуу оонньуу оностo-хаалым
Олоро сатаабыт бэйэм дуу—
Ол долгунутар кэгүл оҕустара,
Таһымахтык, кимтэн да ыйыппакка,
Уста-умса, халыйбахтыы,
Талбыппынан оломнуу?

Ол да буоллар сырдык ыраттан
Сырам, дьулуурум, айаным
Син-биир тэйбэтэҕэ.
Ол буоллаҕа олоҕум, аналым—
Сир-ийэм, бар-дьонум
Соруктаан анаабыт бэлэҕэ.

Хаҥыл ат халбаҥ арҕаһын
Халты олоро сыспыт
Буруйдаах бэйэм буоллаҕым,
Төрөөбүт дойдум төрүттээх алгыһын
Ис сүрэхпинэн дьэ билбаҕым.
Саҥа дьыл үүнэр саргыта бу кэнэ
Аймаата, сүрэхпин эйиэтэ аймаата.

Бар-дьонум мунньустар,
Түмсүһэр үөрүүтэ тоҕо эрэ
Аймаата, соҕотох бэйэбин аймаата!

СУРУК

Олох алыптаах кынатa
Ордорбокко хам ылар
Кииһин барытын.
Онно түбэстэ дуо эн бииһи аналбыт?
Ол тантаҕа баҕарар баҕабытын...

Судургу субуота
Соһуччу үгүүтүгэр билсиһээт
Билиибэтэ, дуол, дуоһуйарбыт,
Хараҕа мунаарка
Хаадьылаһа туран,
Сыстыһан ылтара уос-уостарбыт.

Быстах түгэнтэн быстах санаалар
Быгыалаат, сүтэллэр диэмэ,
Хараҕым хатаммыт
Хаарыан сэбэрэҕин
Хайдах умнуоҕай сүрэҕим мээнэ,

Кырыалаах кытылга
Кыһыҥҥы киэһэ
Кыттыста этэ буолбат санаабыт,
Төлкөлөөх алгыһын төрөөбүт сирбит
Быһыыта, биһиэхэ эрэ анаабыт.

Уһуурар түргэн аныгы үйэҕэ
Уйаҥ сүрэх уйуһуйдун, баҕар.
Сирдээҕи дьоллон, сирдээҕи кэрэттэн—
Сэгэриэм, итэҕэй дуу—
Кыаллыбат, бухатын, араҕар.

Ыйдаҥа аннынааҕы
Ытык ылдьыттар
Ырааҕтан санаам таардыстар,
Итиниик холумтан иэйэр иччитэ
Ииккиэмин дьолун сыһыттар.

Түгү кистиэммиэ дууһам куруук—
Түһээн түүлбэр көрөбүн,
Кэрэ бэйэҕин
Кимниэхэ да биэримэрин
Сүрэҕим мөхсөрүн сэҕэбүн.

ДЬЫЛЛАР-КҮННЭР...

Дьыллар-күннэр быдан кудэриктэрэ
Бытарыттан ыстахтара барбыбытын.
Олор чаргаа тирэхтэрэ
Эн биһи үтүө санаабытын суурайбакка
Бачча-ааҥҥа диэри илдьэ кэллэхтэрэ.

Уу дьэрэкээн, оонньуу курдук
Олус чэпчэнитик сылдьан
Көрсүөхпүт, баҕар, диирим,
Олохпутун мэлдьи оонньуур кустук
Ойуутугар тэҥниирим.

Олох эҥиуола, олох уорҕана
Охсуо барыбытын диэн
Отой да санаабат этим.
Ону быһа түспэккэ, ону туораамина
Охто сыстыбыт буолбаат, сэгэриэм.

Билигин бу мин
Ууттан оромкуттуу, саҥа
Турабын түөрэҥ быллаарга
Хаанньык эмит ыытылга тыгырах саба
Тайаҕар сири буллаарбын.

Онтум баара оҕочоос эрдэхтэн
Ордорор уран мичээрбин
Өһүлбэтэх эбиккин өрүү.—
Ол буоллаҕа миэхэ ис сүрэхтэн
Өйөбүл диэн уонна төлөн-үөрүү.

Олох адаардарын, хайа мэлдьиттэн,
Көрсүбэккэ сулбуччу туоруоххa.
Түбэстэххэ,—дьэ буоллун.—
Урукку эрэллээх ылыабытын
Син-биир утарыта ууннуоххa!

Бар-дьон ыгырсар, көрүлүүр
Үтүө үөрүүлэрэ
Матарбатын биһигини даҕаны.
Ким билбэтий
Киһиэхэ кыра да үөрүү
Олохха ыллары кыымын саҕарын!

МИН ИДЭМ — ПОЖАРНИК

Сарсын, муус устар 17 күнүгэр, «Уоту утары охсуһууга государственнай дьаһаллары тэрийии туһунан» Декрет илии баттаммыта 70 сыла туолар. Ити күн ССРС-ка баһаарынай охрана тэриллибит күнүнэн ааҕыллар.

Ол кэмтэн үгүс хаар уулунна, күөх сайын кырыа кыһыҥҥыга солбулунна. Баһаарынай охрана ити кэм устатыгар киһи билбэт гына уларыйда: аттаах обуоһ оннугар пожарниктар аныгылыы техникanan сэбилэнниилэр, профессиональнай таһымнара лаппа үрдээтэ.

Пожарник. Бу — киһиттэн духовнай, эт-хаан өттүнэн күүһүн-кыаҕын толору туһаналарын эрэйэр, ордук кутталлаах, ыксаллаах кэмҥэ бэйэтин ис дьиҥин чаҕылхайдык арыйар уустук уонна ыарахан идэ.

Дойду баһаарынай охранатa албан ааттаах суолу аста. Саҥан норуоттук гражданскай сэрии сылларыгар Москва Казанскай вокзалыгар буолбут алдьархайдаах баһаары. Пожарниктар күүстэринэн сэрии сэбин, буруугу, оттук маһы тиэммит сүүһүнэн вагоннар быыһаммыттара, куорат быыһаммыта. Фашистарыттан төгүрүтүллүбүт Ленинград. Пожарниктар артиллерийскай ытыалааһыны, буомбалааһыны аннынан куорат историческай миэстэлэрин, памятниктарын, олорор дьиэлэри, о. д. а. күл-көмөр буолууттан быыһыыр ииин үлэлээбиттэрэ. Үс тыһыынчаттан тахса пожарник бойобуой вахтаҕа сылдьан өлбүттэрэ. Эбэтэр Чернобыльга буолбут алдьархайы саныаҕыҥ. Пожарниктар ядернай реактор сааҕалланыытыттан турбут баһаары умуруоруута хорсун, булугас-тэлэгэс өйдөөх буолууну, бэйэ идэтин үчүгэйдик баһылааһыны көрдөрбүттэрэ.

Пожарник идэтэ киһиттэн, күүстээх санааны, хорсун-хоодуот, эт-хаан өттүнэн сайдыылаах буолууну сэргэ, үтүө санааны эрэйэр. Киһи идэтин ис хоһооно тиһэҕэр тиийэн итиниэхэ — киһиэхэ үчүгэйи, үтүөнү оҥоруута тиийэн түмүллэр эбээт.

Биһиги өртөбүтүгэр элиэ бэйэлэрин идэлэрин үчүгэйдик баһылаабыт, олохторун бүтүннүүтүн баһаары, уоту утары охсуһууга анаабыт дьон аҕыйаҕа суохтар. Холобур, сапвааска сылдьар майор Николай Афанасьевич Петров ис дьыала органнарыгар 20 сыл устата үлэлээтэ, кэлин сыл норуот баайын-дуолун баһаартан көмүскүүргэ туруулаһа. Эбэтэр билигин бочуоттаах сынньалаҥҥа олорор Иннокентий Семенович Оконешников үрдүк кылаастаах водитель быһыытынан бэйэтин көрдөрбүтэ, үтүгэй үлэтэ хас да төгүл бэлиэтэммитэ. Оттон Николай Петрович Сергеев Советскай Армия кэккэтигэр сулууспатын баһаарынай сэриилэргэ барбыта, демобилизациялан кэлиэҕиттэн баһаарынай чааска үлэлээбитэ, «Туйгун пожарник» знагынан бэлиэтэммитэ. Итиниик знагынан Егор Николаевич Кузьмин, Николай Николаевич Романов наҕараадаламмыттара. Билигин үлэлии сылдьааччылартан А. Д. Дорофееву, И. А. Никитини, Ю. П. Васильевы, Д. Г. Оконешниковы чорбоон этиэҕи баҕарыллар.

Кинилэри уонна пожарник чэпчэкитэ суох эрэйи норуокка аһары кааданаах идэтин талбыт үлэһиттэри бука барыларын профессиональнай бырааһынньиктарынан истиҥник эҕэрдэлиибит, үлэлэригэр, олохторугар ситиһиилэри баҕарабыт.

В. ГАРБУЗ,
госпожнадзор инспекциятын начальнига.

Спорт

Волейболга күрэхтэһии

Ааспыт субуотаҕа уонна баскыһыанньаҕа Чурапчы сэлиэнньэтигэр икки спортивнай саалаҕа Лена илии эҥэринээҕи 5 оройуон волейболга күрэхтэһиилэрэ буолан ааста.

Эр дьон хамаандалара оромуоннуур - техническэй предприятие спортивнай саалатыгар оонньоотулар. Аммалар лаппа кыахтааахтара хараххa быраҕыллар. Ол эрээри кыайыыны суруйуу арааһтаах буолла: биһиэннэрэ мэгэ-хаҥаластары уонна уус-алданнары кыайталаан баран аммаларга хотторудулар, аммалар, төттөрүтүн, мэгэлэргэ кыайтаран хааллылар. Уонсай түмүккэ Амма уолаттарыла хамаандата кыайыылааҕынан таҕыста.

Биһиги волейболистарбыт уус-алданнары кытта оонньуулара улахан хатыһыылаах буолла. Бастакы эргиирэ 11:2 баллынан хотторон баран, сыныһалаҕ кэнниттэн соротохто тэтимнэрин эбэн, биһиктэн биир сыты оксуулары оҥорон очколары хомуйан кыайан кэбистилэр. Ити курдук сыралаһан хамаандабыт иккис миэстэҕэ таҕыста, уус-алданнар үһүскэ тэбилиннилэр.

Дьахталларга Мэгэ-Хаҥалас волейболисткалара бастаатылар, аммалар иккис, биһиэннэрэ үһүс буоллулар.

Кыайыылаахтар аны сайын ыытыллар тыа сирин спортивнай оонньууларыгар кыттар бырааблары ылбылар уонна анал бириистэринэн наҕараадаланнылар.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Биһиэхэ эппиэттииллэр

«Саҥа олох» б. дь. кулун тутар 24 күнүнээҕи нүөмэригэр «Хайдах сыһыаналлар» диэн тобулөөх заметка бэчээттэммитэ. Онно агропромышленнай холбоһук үлэһиттэрин профсоюһун райкомун председателэ Е. Е. Васильев маннык эппиэттиир:

«Хаһыакка саамай соҥкко суруллубут. 1000 тонна гидропоннай күөҕү үүннэрэн ылларга биһиги совхозтарбытыгар баса суох. Ааспыт сыл ахсынньы 3 күнүгэр, быйыл кулун тутар 16-гар икки төгүллээн куоталаһыы түмүгүнэн бириистэр бырайыактара бэлэмниммиттэрэ. ОАПХ председателэ И. Н. Аммосов графиги туолбатынан биричиннэлээн икки бырайыакка икки кинигэриҥэр илии баттыыртан аккаастаммыта. Дьиҥэр, бу улахан кэскиллээх саҕалааһын ойонуох тустааҕа. Билигин таб. Аммосов түмүккэ кэрүөхпүт диэн эрэнэрдэ. Бу түбэлтэ биһиги билигин даҕаны уруккулуу үөһэттэн быһаарыынан үлэлээн олорорбутун көрдөрөр. Онон көнүөх тустаах».

Редактор **Н. Е. МАКАРОВ.**

Оромуоннуур - техническэй предприятие пилоранатын чугаһынааҕы территорияҕа сытар бэрэбинэлээх дьон муус устар 20 күнүгэр диэри кэлэн Сивцев Иван Ивановичтыын чуолкайдаһыҥ. Бу этиллибит күҥҥэ диэри чуолкайдаспатах дьон мастарын территорияны ыраастааһыҥҥа сайыҥнахпыт диэн сиэтэбит.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

Эт-үүт комбинатa астамыт үүтү атыылыыр. Атыылаһыахтарын баҕалаахтар үлэ кэмигэр кэлэн дуогабардаһаргытыгар.

Телефоннарбыт №№-дара: 21-561, 21-308.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

«Агропромснаб» предприятиетыгар бу дьыл муус устар 25 күнүттэн инвентаризация барарынан, бары совхозтары, тэрилтэлэри представителлэргитин ылтан бутэһиктээх ахсааннары түргэнник оҥорсоргутугар ыҥырабыт.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

Бу дьыл муус устар 14 күнүттэн саҕалаан бэс ыйын 10 күнүгэр диэри бастаан «Мугудай», «Мындаҕаайы» совхозтар, онтон «Чурапчы», Субуруускай аатынан, Эрилик Эристиин аатынан совхозтар бары отделениелэрыгар «Агропромхимия» холбоһукка дуогабардарга олоҕуран маршруттаах сирдэригэр минеральнай уоҕурдуулары киллэриини саҕалыыр.

Олохтоох Советтар исполкомнара, совхозтар агрономнара минеральнай уоҕурдуу киллэриллибит сирдэригэр общественнай уонна кэтэх сүөһү, сылгы киирииллэрин сэрэтиигэ дьаһаллары ылар-гытыгар.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678790. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 28 «а», ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-285, уопсай—21-505.

«Саҥа олох» райкома КПСС и Якутской АССР. («Новая жизнь») — орган Чурапчинского районного Совета народных депутатов

Индекс 54967. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР с Чурапча ул. Карла Маркса, 28 «а». Тираж 4015 экз.
№ ЗАКАЗА 46. Объем 1 печ. лист.